

Szlakiem podziemnych kompleksów hitlerowskich w Górach Sowich

Choć od zakończenia II wojny światowej minęło już ponad pół wieku, wiele jej tajemnic wciąż pozostało niewyjaśnionych. Zagadkowe pozostałości po imperium III Rzeszy od dawna budzą ciekawość coraz szerszej grupy osób. Przez lata nieodkryte lub znajdujące się pod wojskową jurysdykcją, dziś coraz częściej stają otworem dla zainteresowanych turystów. Szczególnie interesującym miejscem dla tropicieli wojennych zagadek wydaje się być Dolny Śląsk, a zwłaszcza obszar Gór Sowich.

Michał Zator

W 1943 Niemcy rozpoczęli pracę nad budową tajemniczego kompleksu podziemnego o kryptonimie „**Riese**” („**Olbrzym**”). Nazwa ta nie została nadana przypadkowo – wg planów budowa miała pochłonąć 240 tysięcy metrów sześciennych betonu. W samym tylko 1944 roku na prace nad kompleksem przeznaczono 28 tysięcy ton cementu i stali – to więcej, niż zużyto w tym czasie na budowę schronów przeciwlotniczych w całych Niemczech. Obiekty zostały **wydrążone w skale**, a prowadzone prace wielu przymusowych robotników (więźniów okolicznych obozów) przypłaciło życiem. Według dzisiejszej wiedzy, na projekt „Riese” składa się **7 kompleksów** – w obecnej chwili dla turystów dostępne są 4 z nich.

Przeznaczenie tajemniczych budowli nie zostało, i być może nie zostanie już jednoznacznie rozstrzygnięte. Badacze wysuwają kilka podstawowych hipotez. Według niektórych „Riese” mógł być podziemną **fabryką** uzbrojenia. Inni twierdzą z kolei, że w podziemiach miały być zlokalizowane laboratoria i **centra badań** nad bronią biologiczną lub nawet nuklearną. Jest to możliwe, zważywszy na hitlerowskie marzenia o „Wunderwaffe” i bliskość kopalni uranu. Niektórzy twierdzą też, że w podziemiach do dziś dzień znajdują się **zbiorniki z trującymi gazami**, które Niemcy wyprodukowali w czasie wojny. Ostatnia, chyba najbardziej prawdopodobna hipoteza, mówi że „Riese” miał być kwaterą główną Hitlera oraz siedzibą **sztabu dowodzenia III Rzeszy**. Potwierdzać tę wersję zdawałoby się istnienie dużej centrali telefonicznej w pobliżu kompleksu, jak i umiejscowienie solidnych schronów pod zamkiem Książ, który mógł być kwaterą niemieckiego wodza.

Tajemniczości obiektom dodają również działania, które Niemcy i Rosjanie podejmowali w okresach przed i po zakończeniu wojny. Wiosną 1945 roku niemieckie ciężarówki wywoziły ze sztolni **tajemniczy ładunek**, o którym dziś nic nie wiadomo.

Niewyjaśniona jest również sprawa pociągu, który w 1945 zmierzał w kierunku Wałbrzycha, ale nigdy tam nie dojechał – czy zniknął w którymś z **nieodkrytych do dziś tuneli**?

Po wojnie penetracją kompleksu zajmowały się wojska rosyjskie. Przez pół roku stacjonował tu batalion saperów. Oficjalnie nie odnaleziono nic, trudno jednak w to uwierzyć.

Przez długie lata speolodzy-amatorzy starali się dostać do podziemii i eksplorować je na własną rękę. Dziś można to robić legalnie i co ważniejsze, zupełnie bezpiecznie. Dla

turystów udostępniane są 3 kompleksy podziemne ulokowane w okolicy Walimia: **Rzeczka, Osówka i Włodarz**. Każdy z nich oferuje podziemną trasę, którą zwiedzać można z przewodnikiem. W kompleksach Osówka i Włodarz można również zdecydować się na „**zwiedzanie z adrenaliną**”, obejmujące m.in. przepłynięcie łodzią po zalanych korytarzach. Podziemia kompleksu w Książu można zwiedzać jako element trasy po całym zamku (co warto polecić, **Książ** jest bowiem jednym z najpiękniejszych pałaców w naszym kraju) lub samodzielnie. Warto wiedzieć, że niezależnie od pory roku w podziemiach panuje niska temperatura (**5-8 stopni**) oraz bardzo wysoka wilgotność, dlatego należy zaopatrzyć się w ciepłą odzież.

W pobliskich miejscowościach znajdziemy wiele niedrogich miejsc noclegowych, głównie w gospodarstwach agroturystycznych. Zwiedzanie Riese może być również ciekawym urozmaiceniem urlopu spędzanego w pobliskich Karkonoszach czy Kotlinie Kłodzkiej.

Odnośniki:

www.sztolnie.pl

www.osowka.pl

www.wlodarz.pl

www.ksiaz.walbrzych.pl